

**М. В. ЛОШИЦЬКИЙ, С. О. КОРОЄД. ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПРИМУСОВОГО ВИКОНАННЯ МИРОВОЇ УГОДИ**

*Досліджуються питання примусового виконання мирової угоди в цивільному (господарському) судочинстві. Аналізується судова практика в цих справах, визначаються належні способи захисту інтересів кредитора у випадку відмови боржника від добровільного виконання умов мирової угоди.*

**Ключові слова:** цивільне (господарське) судочинство; мирова угода; примусове виконання; виконавче провадження.

*Исследуются вопросы принудительного выполнения мирового соглашения в гражданском (хозяйственном) судопроизводстве. Анализируется судебная практика по таким делам, определяются надлежащие способы защиты интересов кредитора в случае отказа должника от добровольного выполнения условий мирового соглашения.*

**Ключевые слова:** гражданское (хозяйственное) судопроизводство; мировое соглашение; принудительное выполнение; исполнительное производство.

*It is researching the questions of execution of agreement of lawsuit in a civil (commercial) legal proceeding; it is examining the judicial practice in such cases; it is identifying appropriate ways of protecting the interests of creditors in the event of failure of the debtor's voluntary fulfillment of the terms of the agreement.*

**Key words:** civil (commercial) legal proceedings; agreement of lawsuit; compulsory execution; execution proceedings.

Будучи способом припинення (ліквідації) цивільно-правового (господарсько-правового) спору на основі взаємних поступок, мирова угода, затверджена судом, є підставою закриття (припинення) провадження у справі без вирішення спору по суті, тобто без здійснення судом його юрисдикційної функції (правосуддя). Як свідчить практика, в багатьох випадках затверджені судами мирові угоди сторонами в добровільному порядку виконуються неналежним чином, що зумовлює необхідність застосування механізмів захисту прав та інтересів кредиторів. Але відсутність у законодавстві України чіткої процедури примусового виконання мирової угоди у випадку її невиконання сторонами нівелює саму суть та призначення мирової угоди як результату досягнення юридичного компромісу та позбавляє сторін доступних процесуальних гарантій дотримання їх прав<sup>1</sup>.

Питання примусового виконання затверджених судами мирових угод розглядалося в науковій літературі фрагментарно та знайшло часткове відображення у відповідних роз'ясненнях Вищого господарського суду України і правових позиціях Верховного Суду України. Проте через недосконалість процесуального законодавства, що регулює примусове виконання судових рішень та відсутність чітких процедур і гарантій примусового виконання мирових угод, у судовій практиці неоднозначно вирішуються питання щодо віднесення ухвали суду про затвердження мирової угоди до виконавчих документів, а також способів захисту прав та інтересів позивача (кредитора) у разі ухилення відповідача (боржника) від добровільного виконання умов затвердженої судом мирової угоди. Аналізу причин неоднозначного застосування судами законодавства щодо примусового виконання мирових угод та змісту правових позицій вищих судових інстанцій в таких справах, а також визначенню належних способів захисту інтересів кредиторів у

---

© ЛОШИЦЬКИЙ Михайло Васильович – кандидат юридичних наук, доцент

© КОРОЄД Сергій Олександрович – кандидат юридичних наук

випадку відмови боржника від добровільного виконання мирової угоди й буде присвячена наша стаття.

Так, мирова угода – це укладена сторонами в цивільному (господарському) судочинстві й визнана (затверджена) судом угода, в силу якої позивач і відповідач шляхом взаємних поступок (відмови від частини вимог або їх зміни, визнання відповідачем зміненого позову чи зменшеного розміру позовних вимог, встановлення нових відносин між сторонами тощо) ліквідують (припиняють) цивільний (господарський) матеріально-правовий спір, який виник між ними. При цьому мирова угода має стосуватися лише прав та обов'язків сторін та їх спірних правовідносин, а також предмета позову.

За своєю угодою сторони заново визначають свої матеріальні права та обов'язки у спірному правовідношенні, припиняючи спір, що став предметом судового розгляду<sup>2</sup>. Мирова угода – це розпорядчий документ сторін як процесуального, так й матеріального права, оскільки, укладаючи мирову угоду, сторони розпоряджаються своїм процесуальним, а також суб'єктивним матеріальним правом і охоронюваним законом інтересом<sup>3</sup>.

За своїм процесуальним значенням і властивостями ухвала суду про визнання (затвердження) мирової угоди та закриття (припинення) провадження у справі прирівнюється до судового рішення та має силу виконавчого документа і має виконуватись згідно із Законом України «Про виконавче провадження»<sup>4</sup>. Деякі вчені-процесуалісти при цьому зазначають, що за своїм процесуальним значенням ухвала про затвердження мирової угоди є сурогатом судового рішення, та водночас визнають, що мирова угода підлягає виконанню примусово в порядку виконавчого провадження поряд із рішенням суду<sup>5</sup>.

З огляду на викладене можна зробити висновок, що ухвали суду про закриття провадження у справі у зв'язку із визнанням (затвердженням) мирової угоди характеризуються реалізованістю, тобто мають властивість виконуваності, а відтак вимагають примусового виконання.

Проте випадки із судової практики свідчать, що ухвала суду про затвердження мирової угоди не завжди визнається судами такою, що підлягає примусовому виконанню державною виконавчою службою у разі ухилення відповідача (боржника) від її добровільного виконання. При цьому порушені невиконанням мирової угоди права та інтереси позивача (кредитора), на думку деяких судів, підлягають захисту саме шляхом його звернення до суду із позовом про спонукання до виконання мирової угоди, а не шляхом пред'явлення ухвали суду про затвердження мирової угоди для примусового виконання до державної виконавчої служби. Так, у справі за скаргою боржника на дії ВДВС про скасування постанови останнього про стягнення з боржника виконавчого збору і витрат у виконавчому провадженні з примусового виконання мирової угоди, Вищий господарський суд України (далі ВГС) зазначив, що п. 5 Прикінцевих та перехідних положень Закону України «Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень» мирову угоду включено з переліку виконавчих документів, передбачених ст. 3 Закону України «Про виконавче провадження»<sup>6</sup>. Виходячи зі змісту поняття «виконавчий документ», примусовому виконанню органами виконавчої служби підлягають лише ті документи, які містять у своєму змісті вимоги про вчинення певних виконавчих дій. Ухвала про затвердження мирової угоди вказує лише на затвердження мирової угоди на певних умовах, а також про припинення провадження у справі. На думку колегії суддів, такі вказівки ухвали не є тими вимогами, які в силу Закону

підлягають примусовому виконанню.

Отже, ухвала про затвердження мирової угоди не є виконавчим документом і не підлягає примусовому виконанню згідно з положеннями Закону України «Про виконавче провадження». Відповідно до ст. 26 Закону України «Про виконавче провадження» державний виконавець відмовляє у відкритті виконавчого провадження, зокрема, у разі неподання виконавчого документа про виконання рішення, зазначеного у ст. 18<sup>1</sup> цього Закону. Оскільки внесеними Законом України від 18.11.2003 р. № 1255-IV змінами до Закону України «Про виконавче провадження» мирові угоди виключені з вичерпного переліку виконавчих документів, що підлягають виконанню державною виконавчою службою, колегія суддів дійшла висновку, що державний виконавець всупереч вимогам ст. 24, 26 Закону України «Про виконавче провадження» відкрив виконавче провадження без наявності належним чином оформленого виконавчого документа. У разі ухилення однієї зі сторін від виконання мирової угоди наказ про примусове виконання не може бути видано, оскільки провадження у справі господарським судом припинено. Проте, на думку колегії суддів, заінтересована сторона у цьому разі не позбавлена права звернутися на загальних підставах з позовом про спонукання до виконання мирової угоди<sup>7</sup>.

В іншій справі, коли державний виконавець відмовив позивачу (кредитору) у відкритті виконавчого провадження з примусового виконання затвердженої судом мирової угоди, позивач звернувся до суду із позовною заявою про стягнення боргу за цією мировою угодою. Розглядаючи цей позов, Вищий господарський суд України зазначив, що у випадку ухилення однієї із сторін від виконання мирової угоди інша сторона не позбавлена права звернутися до суду на загальних підставах з позовом про спонукання до виконання мирової угоди. З матеріалів справи вбачається, що предметом позовної заяви є стягнення грошової суми у зв'язку з невиконанням мирової угоди, але, по суті, є заявою про спонукання до виконання умов мирової угоди. В силу ст. 11, 202 ЦК затверджена судом мирова угода за своєю правовою природою є правочином, який за загальними принципами цивільного законодавства має бути виконаний за правилами ст. 525, 526 ЦК. Відповідно до ст. 526 ЦК зобов'язання має виконуватися належним чином відповідно до умов договору та вимог цього Кодексу, інших актів цивільного законодавства, а за відсутності таких умов та вимог відповідно до звичаїв ділового обороту або інших вимог, що звичайно ставляться. За змістом ст. 599, 625 ЦК боржник не звільняється від відповідальності за неможливість виконання ним грошового зобов'язання, яке припиняється виконанням, проведеним належним чином. Враховуючи викладене, колегія суддів позов задовольнила частково, зобов'язавши відповідача (боржника) виконати мирову угоду, затверджену ухвалою господарського суду шляхом стягнення з нього на користь позивача грошових коштів<sup>8</sup>.

Ще в одній справі позивач (кредитор) звернувся до господарського суду з позовною заявою про стягнення з відповідача (боржника) суми боргу з огляду на умови мирової угоди, згідно з якою відповідач мав передати позивачу вироблену продукцію, а у випадку її відсутності – передати грошові кошти. ВГС України, розглядаючи цю справу, зазначив, що відповідач не надав суду доказів виконання мирової угоди в частині передачі продукції або грошової суми позивачу. Крім того, у разі ухилення однієї із сторін від виконання мирової угоди наказ про примусове виконання не може бути видано, оскільки провадження у справі госпо-

дарським судом припинено, однак інша сторона у цьому випадку не позбавлена права звернутися на загальних підставах з позовом про спонукання до виконання мирової угоди, чим і скористався позивач. Зважаючи на викладене, суди попередніх інстанцій дійшли обґрунтованого висновку щодо задоволення позовних вимог та стягнення з відповідача на користь позивача суми боргу у зв'язку з невиконанням відповідачем зобов'язання щодо виконання умов мирової угоди в частині передачі визначеної продукції або грошової суми у визначений строк. Водночас ВГС України відхилив посилання скаргника на те, що ухвала про затвердження мирової угоди, відповідно до ст. 1, 3 Закону України «Про виконавче провадження», є виконавчим документом, а отже, підлягає виконанню відповідно до вказаного Закону і, таким чином, суд не врахував наслідки, передбачені ч. 2 ст. 80 ГПК, є безпідставним, оскільки, на думку касаційного суду, у випадку затвердження мирової угоди основа цих обставин зумовлюється принципом диспозитивності та в разі законності таких дій і затвердження судом мирової угоди вона вважається підставою для закінчення виконавчого провадження і тільки затвердження мирової угоди про відстрочку або розстрочку тощо не призводить до закінчення виконавчого провадження<sup>9</sup>.

В іншій подібній справі за позовом про стягнення заборгованості за мировою угодою, ВГС України зазначив, що судами попередніх інстанцій під час розгляду справи не було надано належну юридичну оцінку укладеній мировій угоді як правочину, що припинив зобов'язання за договором поставки природного газу та виникнення у відповідача нових зобов'язань за мировою угодою, які повинні виконуватись ним належним чином<sup>10</sup>.

Проте вищенаведені випадки із судової практики скоріше є винятками із загального правила, згідно з яким ухвала суду про затвердження мирової угоди визнається виконавчим документом та підлягає примусовому виконанню. Так, по-перше, у наведених випадках, коли задовольнялися позовні вимоги про спонукання до виконання мирової угоди, господарські суди виходили передусім із того, що затверджена судом мирова угода в силу ст. 11, 202 ЦК є правочинним і підставою виникнення цивільно-правового зобов'язання, яке має виконуватися належним чином за правилами ст. 525, 526 ЦК. Проте, це не узгоджується із висловленою Верховним Судом (ВС) України при розгляді однієї зі справ правовою позицією, згідно з якою мирову угоду не можна розглядати як договір у цивільно-правовому розумінні (а відтак визнавати недійсною в позовному провадженні), оскільки порядок її укладання та затвердження регламентовано відповідними положеннями ГПК (постанова ВС України від 20.01.2009 р. № 24/489 (п. 1 Інформ. листа ВГС України від 09.04.2009 р. № 01-08/204). Крім того, в одній зі справ колегія суддів ВГС України висловила правову позицію про те, що виконання мирової угоди, яка затверджена ухвалою суду, врегульовано нормами процесуального права, у зв'язку з чим у сторін з укладанням такої угоди, і лише у разі її затвердження судом, виникають не цивільні чи господарські права та обов'язки, як помилково вважає позивач, а господарсько-процесуальні права та обов'язки<sup>11</sup>.

По-друге, згідно із п. 3.9.6. роз'яснень Вищого арбітражного суду України від 18.09.1997 р. № 02-5/289 «Про деякі питання практики застосування Господарського процесуального кодексу України» наказ господарського суду про примусове виконання мирової угоди не може бути видано, оскільки провадження зі справи припинено. У разі ж ухиляння однієї зі сторін від виконання мирової угоди: якщо ухвала господарського суду про затвердження мирової угоди відповідає

вимогам ст. 19 Закону України «Про виконавче провадження», то вона є виконавчим документом у розумінні п. 2 ч. 2 ст. 3 названого Закону і підлягає виконанню державною виконавчою службою; тому за наявності зазначеної умови позовна заява про спонукання до виконання мирової угоди не підлягає розгляду в господарських судах; якщо ж ухвала суду про затвердження мирової угоди не містить усіх даних, зазначених у ст. 19 названого Закону, то така ухвала не має статусу виконавчого документа, й інша сторона у справі не позбавлена права звернутися з позовом про спонукання до виконання мирової угоди.

На нашу думку, останній випадок, який припускає можливість звернення до суду з позовом про спонукання до виконання мирової угоди, яка не містить усіх реквізитів виконавчого документа, на практиці має бути повністю виключено, адже згідно із роз'ясненнями ВГС України, наведеними у зазначеному пункті, умови мирової угоди мають бути викладені чітко й недвозначно, щоб не виникало неясності й спорів щодо її змісту під час виконання. В ухвалі про затвердження мирової угоди у резолютивній частині докладно й чітко викладаються її умови і зазначається про припинення провадження у справі. Господарський суд не затверджує мирову угоду, якщо вона не відповідає закону або за своїм змістом є такою, що не може бути виконана відповідно до її умов, або якщо така угода остаточно не вирішує спору чи може призвести до виникнення нового спору. Мирова угода не може вирішувати питання про права й обов'язки сторін, які можуть виникнути у майбутньому, а також стосуватися прав і обов'язків інших юридичних чи фізичних осіб, які не беруть участі у справі або, хоча й беруть таку участь, але не є учасниками мирової угоди. Укладення мирової угоди неможливе і в тих випадках, коли ті чи інші відносини чітко врегульовано законом і не можуть змінюватись волевиявленням сторін.

В юридичній літературі також зазначається, що суд повинен звернути особливу увагу на чіткість і зрозумілість умов мирової угоди з тим, щоб вони не створювали спорів при їх виконанні<sup>12</sup>; умови мирової угоди завжди повинні бути сформульовані так, щоб у майбутньому в сторін з цього приводу не виникало якихось розбіжностей і, головне, щоб вони були в змозі виконати умови мирової угоди<sup>13</sup>. Тобто умови мають бути такими, щоб у разі відмови сторони в наступному від мирової угоди вона могла бути виконана примусово (п. 17 Узагальнення Судової колегії в цивільних справах ВС України від 01.12.1997 р. «Правові позиції, висловлені судовою колегією в цивільних справах Верховного Суду України в зв'язку з аналізом причин перегляду судових рішень у цивільних справах у 1996 році»).

М. І. Балюк і Д. Д. Луспенник зазначають, що у випадку невиконання однією зі сторін умов мирової угоди вона підлягає виконанню в примусовому порядку відповідно до Закону України «Про виконавче провадження». При цьому ухвала про закриття провадження у справі у зв'язку з укладенням мирової угоди буде виконана в примусовому порядку лише в разі, якщо умови мирової угоди чітко викладені в резолютивній частині ухвали, згідно з якою судом видається виконавчий лист<sup>14</sup>. Л. Фединяк при цьому зауважує, що сторони при укладенні мирової угоди не відмовляються від судового захисту, навпаки, вони впевнені, що суд у випадку порушення угоди може примусити винну сторону виконувати прийняте на себе зобов'язання, оскільки мирова угода підлягає примусовому виконанню<sup>15</sup>.

Враховуючи вищенаведене, ми поділяємо думку Л. Фединяк про те, що особа має право звернутися за захистом до суду лише у разі відсутності ухвали суду про затвердження мирової угоди між сторонами в тотожній справі<sup>16</sup>.

Слід зауважити, що вищенаведені положення щодо примусового виконання мирової угоди поширюються також на випадки визнання та виконання на території України ухвал іноземних судів про затвердження мирових угод між сторонами без вирішення справи по суті у разі, якщо міжнародним договором з Україною передбачено таке визнання. Інакше потрібне звернення до суду України з позовними вимогами до сторони, яка не виконує мирову угоду<sup>17</sup>.

Цікавою, на нашу думку, видається позиція ВГС України, висловлена в справі за позовом про стягнення коштів з мотивів невиконання відповідачем (боржником) умов раніше затвердженої господарським судом мирової угоди, згідно з якою мирова угода за своєю правовою природою – це договір, який укладається сторонами з метою припинення спору, на умовах, погоджених сторонами. Мирова угода не приводить до вирішення спору по суті. Сторони не вирішують спору, не здійснюють правосуддя, що є прерогативою судової влади, а, досягнувши угоди між собою, припиняють спір. Мирова угода ґрунтується на взаємовигідних для обох сторін умовах, вона, як правило, виконується добровільно. Інакше мирова угода, затверджена судом, може бути підставою для примусового виконання. Ухвала господарського суду про затвердження мирової угоди є судовим актом, для якого передбачений особливий порядок його виконання. Згідно із ст. 115 ГПК рішення, ухвали, постанови господарського суду, що набрали законної сили, є обов'язковими на всій території України і виконуються у порядку, встановленому ГПК та Законом України «Про виконавче провадження». Зазначене кореспондується із п. 2 ч. 2 ст. 3 Закону України «Про виконавче провадження», відповідно до якого підлягають виконанню державною виконавчою службою ухвали, постанови судів у господарських справах. В силу п. 1 ч. 1 ст. 18 Закону державний виконавець відкриває виконавче провадження на підставі виконавчого документа за заявою стягувача про примусове виконання рішення, зазначеного у ст. 3 цього Закону. Згідно із ст. 1 Закону України «Про виконавче провадження» виконавче провадження як завершальна стадія судового провадження та примусове виконання рішень інших органів (посадових осіб) – це сукупність дій органів і посадових осіб, зазначених у цьому Законі, спрямованих на примусове виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб), які здійснюються на підставах, у спосіб та в межах повноважень, визначених цим Законом, іншими нормативно-правовими актами, виданими відповідно до цього Закону та інших законів, а також рішеннями, що відповідно до цього Закону підлягають примусовому виконанню. Тобто Закон України «Про виконавче провадження» визначає умови і порядок виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб), що відповідно підлягають примусовому виконанню в разі невиконання їх у добровільному порядку. Враховуючи, що мирова угода, затверджена судом, припускає добровільне її виконання, а названий Закон спрямований на примусове виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб), на думку колегії суддів, у разі невиконання стороною умов такої угоди у добровільному порядку заінтересована сторона має звернутися до суду, який видав ухвалу про затвердження мирової угоди, із заявою про зміну порядку її виконання з добровільного на примусовий, що стане підставою для вчинення державною виконавчою службою дій, спрямованих на примусове виконання. Таким чином, виконання мирової угоди, затвердженої ухвалою суду, врегульовано нормами процесуального права, у зв'язку з чим у сторін з укладанням такої угоди, і лише у разі її затвердження судом виникають не цивільні чи господарські права та обов'язки, як помилково вважає позивач, а

господарсько-процесуальні права та обов'язки. Зокрема, право на зміну способу та порядку виконання такої ухвали, встановлене ст. 121 ГПК; право на пред'явлення її до виконання визначене ст. 115 ГПК та Законом України «Про виконавче провадження». Отже, ухвалене у даній справі рішення підлягає скасуванню, а провадження у справі – припиненню на підставі п. 1 ч. 1 ст. 80 ГПК, оскільки заявлена вимога не може бути самостійним предметом позову та розглядатися в господарських судах у порядку окремого позовного провадження. Проте це не позбавляє позивача права звернутися до суду, який прийняв ухвалу про затвердження мирової угоди, із заявою про зміну порядку її виконання з добровільного на примусовий<sup>18</sup>.

Давши правильну юридичну оцінку укладеній сторонами мировій угоді, колеги суддів ВС України при розгляді вищезазначеної справи, на нашу думку, не взяла до уваги п. 3.9.6. роз'яснень Вищого арбітражного суду України від 18.09.1997 р. № 02-5/289 «Про деякі питання практики застосування Господарського процесуального кодексу України» та не врахувала, що у випадку звернення позивача (кредитора) до суду із заявою про зміну порядку виконання мирової угоди з добровільного на примусовий факт «надання» ухвалі суду про затвердження мирової угоди статусу виконавчого документа залежатиме безпосередньо від рішення суду, який при розгляді цього питання має врахувати думку боржника та може постановити ухвалу й про відмову в зміні способу виконання мирової угоди з добровільного на примусовий. В цьому разі буде порушено властивість виконуваності ухвали суду про затвердження мирової угоди та гарантії прав кредитора на примусове виконання мирової угоди, а також буде створено конституційно неприпустиму ситуацію, за якої суд тієї самої ланки в самостійному провадженні вирішуватиме питання «законної сили» судового рішення, яке ухвалене в іншому провадженні та яке є обов'язковим до виконання на всій території України в силу ст. 124 Конституції і не потребує додаткового «визнання» чи «надання обов'язкового характеру» додатковим судовим рішенням. Усе це врешті призведе до неприпустимої необхідності звернення кредитора до суду з новим позовом про спонукання до виконання раніше затвердженої судом мирової угоди.

ВС України в одній зі справ висловив правову позицію: якщо сторони відповідно до принципу диспозитивності розпорядилися своїми правами в судовому процесі та дійшли згоди про вирішення спору шляхом укладення мирової угоди, то ухвала про затвердження мирової угоди не може бути скасована. Водночас це не позбавляє позивача права виконати у встановленому законом порядку інші вимоги, які не були предметом мирової угоди, або у визначеному ЦПК порядку шляхом пред'явлення нового позову вимагати зміни розміру та строків платежів<sup>19</sup>.

Законом не передбачено права господарського суду самостійно змінювати умови (редакцію) затвердженої ним мирової угоди сторін, навіть за наявності згоди останніх на це, оскільки провадження у справі згідно з п. 7 ч. 1 ст. 80 ГПК припинено (п. 35 Інформ. листа від 18.03.2008 р. № 01-8/164).

Водночас не виключається можливість зміни зобов'язання, яке виникло з мирової угоди (наприклад, з обов'язку передати майно в натурі на зобов'язання сплатити вартість цього майна). Така вимога, як зазначив ВС України в одній зі справ, може бути задоволена судом, який прийняв ухвалу про затвердження мирової угоди, тільки в порядку ст. 121 ГПК за заявою сторони про зміну способу виконання мирової угоди, затвердженої судом, і лише у разі наявності обставин,

що ускладнюють або роблять неможливим її виконання<sup>20</sup>.

Водночас договір, укладений між сторонами згідно з цивільним законодавством України, яким сторони бажають змінити судові рішення (спосіб, строки його виконання тощо) не має юридичної сили для суду й державної виконавчої служби та не може тягнути за собою передбачені законом процесуально-правові наслідки на відміну від мирової угоди, визнаної судом<sup>21</sup>.

Відповідно до роз'яснень ВГС України після ухвалення судом рішення чи постановлення ухвали про затвердження мирової угоди укладена сторонами після прийняття цього рішення (ухвали) мирова угода, за відсутності виконавчого провадження (тобто коли рішення суду не подавалося для примусового виконання до органу державної виконавчої служби), не підлягає затвердженню господарським судом, за винятком випадків, коли мирова угода укладається сторонами саме у процесі виконання судового рішення згідно із Законом України «Про виконавче провадження» (п. 33 Інформ. листа ВГС України від 29.06.2010 р. № 01-08/369).

Законодавство України допускає також можливість примусового виконання й мирової угоди, укладеної сторонами на стадії виконавчого провадження. Так, відповідно до ч. 4 ст. 121 ГПК мирова угода, укладена сторонами у процесі виконання судового рішення, подається на затвердження господарського суду, який прийняв відповідне судові рішення. Про затвердження мирової угоди господарський суд виносить ухвалу. Ця ухвала є виконавчим документом згідно з п. 2 ч. 2 ст. 3 Закону України «Про виконавче провадження» і як виконавчий документ повинна містити у резолютивній частині не лише вказівку про затвердження мирової угоди, а й інші передбачені законодавством (ст. 86 ГПК та ст. 19 названого Закону) ознаки та відомості, зокрема щодо умов, розміру і строків виконання зобов'язань сторін тощо. У випадках невиконання зобов'язаною стороною умов мирової угоди, укладеної в процесі виконання судового рішення і затвердженої господарським судом, заінтересована сторона може звернутися до державного виконавця на підставі ст. 18 Закону України «Про виконавче провадження» із заявою про примусове виконання ухвали, якою затверджено цю угоду (п. 11 Роз'яснення Президії ВГС України від 28.03.2002 р. № 04-5/365 «Про деякі питання практики виконання рішень, ухвал, постанов господарських судів України»).

Таким чином із затвердженням ухвалою суду мирової угоди сторін має остаточно припинитися судовий розгляд спірних правовідносин, які стали підставою для укладення сторонами мирової угоди, а також відбуватися виключення із судової юрисдикції нових правовідносин, які можуть виникнути на підставі мирової угоди. Проте всі питання, пов'язані із виконанням умов затвердженої судом мирової угоди (в тому числі й питання зміни способу чи порядку виконання мирової угоди), мають вирішуватися виключно у межах виконавчого провадження на підставі норм процесуального права. Це, сподіваємося, допоможе в правозастосовній практиці судів правильно розглядати заяви (питання), які ґрунтуються на невиконанні затвердженої судом мирової угоди.

1. *Бортнік О. Г.* Мирова угода у цивільному судочинстві: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – Х., 2007. – С. 15. 2. *Цивільний процесуальний кодекс України: Науково-практичний коментар / С. С. Бичкова, Ю. В. Білоусов, В. І. Бірюков та ін.; За заг. ред. С. С. Бичкової.* – К.: Атіка, 2008. – С. 66. 3. *Федияк Л.* Мирова угода як спосіб врегулювання цивільно-правових спорів: окремі питання // *Право України.* – 2003. – № 4. – С. 53. 4. *Балюк М. І., Луспенік Д. Д.* Практика застосування цивільного процесуального кодексу України (цивільний процес у питаннях і відповідях). Коментарі, рекомендації,



пропозиції. Серія «Судова практика». – Х.: Харків юридичний, 2008. – С. 363; *Бортнік О. Г.* Мирова угода у цивільному судочинстві: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – Х., 2007. – С. 11, 13; *Фединяк Л.* Мирова угода як спосіб врегулювання цивільно-правових спорів: окремі питання // *Право України.* – 2003. – № 4. – С. 53. **5.** *Громадянський процес: Учебник* / Под ред. В. А. Мусина, Н. А. Чечиной, Д. М. Чечота. – М.: «ПРОСПЕКТ», 1997. – С. 176. **6.** *Закон України «Про виконавче провадження»* в редакції від 21 квітня 1999 року № 606-XIV. **7.** *Постанова* Вишого господарського суду України від 19.02.2009 р., справа № 5020-5/133 [Електронний ресурс] / Єдиний державний реєстр судових рішень. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/3086240>. **8.** *Постанова* Вишого господарського суду України від 13.12.2006 р., справа № 8/113-06 [Електронний ресурс] / Єдиний державний реєстр судових рішень. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/321993>. **9.** *Постанова* Вишого господарського суду України від 26.07.2005 р., справа № 13/26 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://arbitr.gov.ua/docs/28\\_992923.html](http://arbitr.gov.ua/docs/28_992923.html). **10.** *Постанова* Вишого господарського суду України від 01.11.2007 р., справа № 8/9-07 [Електронний ресурс] / Єдиний державний реєстр судових рішень. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/1101128>. **11.** *Постанова* Вишого господарського суду України від 02.12.2008 р., справа № 02-03-13/918 [Електронний ресурс] / Єдиний державний реєстр судових рішень. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/2469227>. **12.** *Фединяк Л.* Цит. праця. – С. 53. **13.** *Балюк М. І., Луспенік Д. Д.* Цит. праця. – С. 362. **14.** Там само. **15.** *Фединяк Л.* Цит. праця. – С. 53. **16.** Там само. – С. 56. **17.** *Бортнік О. Г.* Цит. праця. – С. 13; *Фединяк Л.* Цит. праця. – С. 56. **18.** *Постанова* Вишого господарського суду України від 02.12.2008 р., справа № 02-03-13/918 [Електронний ресурс] / Єдиний державний реєстр судових рішень. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/2469227>. **19.** *Ухвала* Судової палати з цивільних справ Верховного Суду України від 29.11.2001 р. // *Рішення Верховного Суду України.* – 2002. **20.** *Постанова* Вишого господарського суду України від 02.12.2008 р., справа № 02-03-13/918 [Електронний ресурс] / Єдиний державний реєстр судових рішень. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/2469227>. **21.** *Бортнік О. Г.* Цит. праця. – С. 14.